

ระเบียบวิธีวิจัย

จุดมุ่งหมายของบทนี้ เพื่อเสนอระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การเลือกตัวอย่าง ภูมิหลังทั่วไปของประชากร การวัดตัวแปรและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ เครื่องมือการสื่อสารด้วยวิธีนี้โกพีและการวิเคราะห์ตัวประกอบ ถึงรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร เป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มยูว เกษตรกรโกรกตะไกลด์ ตำบลเมืองคง อำเภอกง จำนวนสมาชิก 33 คน และกลุ่มยูว เกษตรกรโคกเพชร หมู่บ้านโคกเพชร ตำบลโนนรัง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มนี้มีสมาชิก 19 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นกลุ่มทดลองเริ่มแรก ของโครงการกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาแบบศึกษาทั้งระบบ (Intact System) นั่นคือ การเลือกศึกษาประชากรทั้งหมดของระบบ อันเป็นวิธีการเลือกประชากรแบบหนึ่งในการศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์เครื่องมือการสื่อสาร ที่ช่วยให้ได้ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเครื่องมือการสื่อสารระหว่างบุคคล ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้จึงได้แก่ สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรโกรกตะไกลด์ จำนวน 33 คน และสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรโคกเพชร จำนวน 19 คน

ภูมิหลังทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1. ภูมิหลังด้านเพศ

กลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์ มีสมาชิกชาย 11 คน หญิง 22 คน ส่วนกลุ่มยูว เกษตรกร โลกเพชร มีสมาชิกชาย 6 คน หญิง 13 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์ และ โลกเพชร มีสมาชิกหญิงมากกว่าชาย และผู้วิจัยยังพบอีกว่า ยูว เกษตรกร หญิง ส่วนใหญ่ให้ความสนใจเอาใจใส่และกระตือรือร้น ในกิจกรรมของกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร มากกว่า ยูว เกษตรกร ชาย อีกด้วย

2. ภูมิหลังด้านอายุ

สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์ ส่วนใหญ่มีอายุ 10-15 ปี รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-20 ปี และ 20-25 ปี ตามลำดับ โดยเฉลี่ย สมาชิกกลุ่มมีอายุประมาณ 15 ปี ซึ่งแตกต่างจากสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โลกเพชร ที่สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-20 ปี รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี และ 10-15 ปี ตามลำดับ โดยเฉลี่ยสมาชิกกลุ่มมีอายุประมาณ 19 ปี เห็นได้ว่า โดยเฉลี่ยสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โลกเพชร มีอายุมากกว่าสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์

3. ภูมิหลังด้านการศึกษา

สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์ ส่วนใหญ่คิดเป็นจำนวน 17 คน มีการศึกษาในระดับ ป.5-ป.7 และมีสมาชิกที่มีการศึกษาในระดับ ป.1-ป.4 จำนวน 14 คน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ศึกษาในระดับ มศ.1-มศ.3 และ มศ.4-มศ.5 อย่างละ 1 คน ครึ่งหนึ่งของสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์ เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มยูว เกษตรกร โลกเพชร ที่ไม่มีสมาชิกผู้ใดกำลังศึกษาอยู่เลย สมาชิกส่วนใหญ่จำนวน 18 คน มีการศึกษาในระดับ ป.1-ป.4 มีเพียงหนึ่งคนเท่านั้นที่มีการศึกษาในระดับ ป.5-ป.7

4. ภูมิหลังจำนวนที่ดินถือครอง

สมาชิกของกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกลด์ ส่วนใหญ่มีที่ดินมากกว่า 60 ไร่ขึ้นไป และเมื่อคิดเฉลี่ยแล้วสมาชิกกลุ่มมีที่ดินถือครองคนละประมาณ 44 ไร่ ในขณะที่สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โลกเพชร ส่วนใหญ่มีที่ดินถือครอง 15-30 ไร่

โดยเฉลี่ยแล้วมีที่ดินคนละประมาณ 34 ไร่ จะเห็นได้ว่าสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร
โกรกตะไกล มีจำนวนที่ดินถือครองมากกว่าสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรโลกเพชร

5. ภูมิหลังบ้านรายได้

สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรโกรกตะไกล ส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้
ต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท และเมื่อคิดเฉลี่ยแล้ว สมาชิกกลุ่มมีรายได้ประมาณ
10,700 บาทต่อปี ในขณะที่สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรโลกเพชร โดยเฉลี่ยมีรายได้
ประมาณ 19,600 บาทต่อปี โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-20,000 บาทต่อปี
ซึ่งถึงแม้ว่าโดยเฉลี่ยครอบครัวของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรโลกเพชร จะมีจำนวนที่ดิน
ครองน้อยกว่าครอบครัวของสมาชิกกลุ่มโกรกตะไกลก็ตาม แต่กลับมีรายได้มากกว่า
กลุ่มโกรกตะไกล เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะหมู่บ้านโลกเพชร มีน้ำอุดมสมบูรณ์กว่าหมู่บ้าน
โกรกตะไกล จึงทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้จากการทำไร่นานา มากกว่าสมาชิกกลุ่ม
โกรกตะไกล

6. ภูมิหลังการเปิดรับต่อสื่อมวลชน

สมาชิกของกลุ่มยุวเกษตรกรโกรกตะไกล ส่วนใหญ่เป็นผู้เปิดรับต่อ
สื่อมวลชนในระดับปานกลาง และมีผู้เปิดรับต่อสื่อมวลชนในระดับค่อนข้างสูง เป็น
จำนวนรองลงมา โดยเฉลี่ยสมาชิกกลุ่มมีการเปิดรับต่อสื่อมวลชนในระดับปานกลาง
ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มยุวเกษตรกรโลกเพชร ที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้เปิดรับต่อสื่อมวลชน
ในระดับค่อนข้างต่ำ และมีผู้เปิดรับต่อสื่อมวลชนในระดับปานกลาง เป็นจำนวนรองลงมา
โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกกลุ่มมีการเปิดรับต่อสื่อมวลชนในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงว่า
สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรโกรกตะไกล มีการเปิดรับต่อสื่อมวลชนมากกว่าสมาชิกกลุ่ม
ยุวเกษตรกรโลกเพชร

สมมติฐาน การวัดตัวแปร การวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์เครื่องมือการสื่อสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 7 ข้อ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์
ข้อมูล การวัดตัวแปร เพื่อทดสอบสมมติฐานดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมมติฐานข้อ 1 ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูว เกษตรกรโคกตะไกล และกลุ่มยูว เกษตรกรโคกเพชร ในผลของการประสานสัมพันธ์การใช้รายการวิทยุเพื่อ ยูว เกษตรกรและการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคลที่ก่อให้เกิดการยอมรับ นวัตกรรมการเกษตร

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ 1 นี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่าการประสานสัมพันธ์การใช้ รายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกรและการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคล ก่อให้ เกิดการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตร ไปปฏิบัติทั้ง ในกลุ่มยูว เกษตรกรโคกตะไกลและ กลุ่มโคกเพชร กระทำโดยใช้สถิติร้อยละแสดงระดับการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตร ของสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรทั้งสองกลุ่ม

1.2 ส่วนการทดสอบว่าการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตรของกลุ่ม โคกตะไกลไม่มีความแตกต่างจากการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตรของกลุ่มโคก เพชร กระทำโดยใช้สถิติ t-test

สำหรับการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตร วัลจากการนำนวัตกรรมการ เกษตร ที่เสนอในรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร ไปปฏิบัติภายหลังจากการฟังและอภิปรายโดย มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้คือ

ถ้ากลุ่มไคนำนวัตกรรมการ เกษตรนั้นไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมกลุ่ม และ สมาชิกผู้นั้นไคนำไปปฏิบัติที่บ้านเป็นงานส่วนตัวด้วย สมาชิกผู้นั้นจะได้รับคะแนน 3 คะแนน

ถ้ากลุ่มไคนำนวัตกรรมการ เกษตรนั้นไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมกลุ่ม แต่ สมาชิกผู้นั้นไม่ไคนำไปปฏิบัติที่บ้านเป็นงานส่วนตัว สมาชิกผู้นั้นจะได้รับคะแนน 2 คะแนน

ในกรณีทีกลุ่มไม่ไคนำนวัตกรรมการ เกษตรนั้นไปปฏิบัติ เป็นกิจกรรมกลุ่ม แต่สมาชิกผู้นั้นไคนำไปปฏิบัติที่บ้านเป็นงานส่วนตัว สมาชิกผู้นั้นจะได้รับคะแนน 1 คะแนน

แต่ถ้ากลุ่มไม่ได้นำวรรณกรรม เกษตรนั้น ไปปฏิบัติเป็นกิจกรรมกลุ่ม และสมาชิกผู้นั้นไม่ได้นำไปปฏิบัติที่บ้านเป็นงานส่วนตัว สมาชิกผู้นั้นจะ ได้รับคะแนน

0 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนการยอมรับวรรณกรรม เกษตรของแต่ละบุคคลแล้ว จึงนำมาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่กำหนดระดับการยอมรับวรรณกรรม ดังนี้

1. ระดับสูง	ช่วงคะแนน	45-57
2. ระดับค่อนข้างสูง	ช่วงคะแนน	34-44
3. ระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน	23-33
4. ระดับค่อนข้างต่ำ	ช่วงคะแนน	12-22
5. ระดับต่ำ	ช่วงคะแนน	0-11

สมมติฐานที่ 2 การสื่อสารระหว่างบุคคลก่อให้เกิดการยอมรับวรรณกรรม และก่อให้เกิดการแพร่กระจายวรรณกรรม เกษตรมากกว่าสื่อวิทยุทั้งกลุ่มยูว เกษตรกร โกรดทะเล และกลุ่มยูว เกษตรกรโลกเพชร

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ 2 นี้ แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ

2.1 การวิเคราะห์เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดการยอมรับวรรณกรรม เกษตรมากกว่าสื่อวิทยุทั้งกลุ่มยูว เกษตรกร โกรดทะเล และกลุ่มยูว เกษตรกรโลกเพชร กระทำโดยสถิติ t -test ค่าคะแนนเฉลี่ยการยอมรับวรรณกรรม เกษตรของยูโคกเดี่ยว กับยูที่มีการศึกษาสื่อสาร ซึ่งตัวแปรการยอมรับวรรณกรรม เกษตรนั้น ใช้วิธีการวัดที่กล่าวไว้แล้วในสมมติฐานที่ 1

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลก่อให้เกิดการแพร่กระจายวรรณกรรม เกษตรมากกว่าสื่อวิทยุทั้งกลุ่มยูว เกษตรกร โกรดทะเล และกลุ่มยูว เกษตรกรโลกเพชรกระทำโดย ใช้สถิติ t -test ค่าคะแนนเฉลี่ยการแพร่กระจายวรรณกรรม เกษตรของบุคคล ระหว่างยูโคกเดี่ยวกับยูที่มีการศึกษาสื่อสาร

สำหรับตัวแปรการแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตรของบุคคล วัลจากค่าการ
เปิดของบุคคล (Individual Openness) จึงรายละเอียดการคำนวณใน
ภาคผนวก ง

สมมติฐานที่ 3 ลักษณะความเชื่อมโยงทางการสื่อสารระหว่างบุคคล
ภายในกลุ่มยูวเกษตรกรกรไทรกตะไกล้ แยกต่างจากลักษณะความเชื่อมโยงทางการ
สื่อสารของกลุ่มยูวเกษตรกรกรโคกเพชร

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ กระทำโดยใช้สถิติ t-test
ค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มยูวเกษตรกรกรไทรกตะไกล้
กับกลุ่มยูวเกษตรกรกรโคกเพชร

สำหรับค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของกลุ่มยูวเกษตรกรกรไทรกตะไกล้
และกลุ่มโคกเพชร วัลจากค่าความเชื่อมโยงทางการสื่อสารของระบบ จึงรายละเอียด
การคำนวณในภาคผนวก ง

สมมติฐานที่ 4 ลักษณะการแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตรของกลุ่มยูว
เกษตรกรกรไทรกตะไกล้ แยกต่างจากลักษณะการแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตรของ
กลุ่มยูวเกษตรกรกรโคกเพชร

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้กระทำโดยใช้สถิติ t-test
ค่าการแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตรของกลุ่มยูวเกษตรกรกรไทรกตะไกล้กับค่าการ
แพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตรของกลุ่มยูวเกษตรกรกรโคกเพชร ซึ่งค่าการแพร่
กระจายนวัตกรรมการเกษตรของกลุ่มนี้ วัลจากค่าการเปิดของระบบ (System Openness)
จึงรายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ง

สมมติฐานที่ 5 ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูวเกษตรกรกรไทรกตะไกล้
และกลุ่มยูวเกษตรกรกรโคกเพชร ในผลของสมาชิกที่มีความเกี่ยวโยงทางการสื่อสาร
กล่าวคือสมาชิกจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ เคียงกันและมีสถานภาพทางสังคมคล้ายคลึงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูว เกษตรกรโคจรทะเลใกล้และกลุ่มยูว เกษตรกรโคจรทะเล ในผลของสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสาร กล่าวคือสมาชิกจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกันขึ้น ในตอนแรกซึ่ง เป็นการพิสูจน์ว่าสมาชิกกลุ่มที่ติดต่อกับสื่อสารกันหรือมีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารต่อกันจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน กระทำโดยใช้สถิติร้อยละแสดงถึงคู่สื่อสารที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มทั้งสอง จำนวนความปัจจัยพื้นที่ ส่วนการพิสูจน์ว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทั้งสอง ในผลของสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารต่อกัน กล่าวคือสมาชิกจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน กระทำโดยใช้สถิติ t -test

ตัวแปรปัจจัยพื้นที่ (Spatial distance) นี้ วัจจากระยะทางระหว่างบ้านของผู้รับการสัมภาษณ์กับบ้านของบุคคลที่เขาเชื่อว่าได้มีการติดต่อกับพูดคุยในเรื่องข่าวสารความรู้วิชาการทางการเกษตร ที่ได้รับมาจากการฟังและอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร โดยใช้หน่วยในการวัดระยะทางเป็นเส้น (1 เส้นเท่ากับ 40 เมตร)¹ ซึ่งเป็นหน่วยวัดระยะทางแบบไทย ที่ชาวชนบทมีความคุ้นเคยมากที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูว เกษตรกรโคจรทะเลใกล้และกลุ่มยูว เกษตรกรโคจรทะเล ในผลของสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสาร กล่าวคือสมาชิกจะมีสถานภาพทางสังคมคล้ายคลึงกัน ในการพิสูจน์ว่าสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารต่อกัน จะมีสถานภาพสังคมคล้ายคลึงกันนั้นใช้สถิติค่าสหสัมพันธ์ (Pearson product moment correlation)² หากค่า

¹ เป็ลื่อง ณ นคร, พจนานุกรม-สารานุกรม ฉบับทันสมัย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 424.

² Everett M. Rogers, "Mass Media and Interpersonal Communication" in Handbook of Communication, p. 307. and Rogers and Kincaid, Communication Networks : Toward a New Paradigm for Research, p. 300.

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่มือสารในตัวแปรอายุ การศึกษา รายได้ ของคู่มือสารภายในกลุ่มยูว เกษตรกรทั้งสอง ส่วนการพิสูจน์ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทั้งสอง ในผลของสมาชิกที่มีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารต่อกันจะมีสถานภาพทางสังคม คล้ายคลึงกัน กระทำโดยใช้สถิติ ค่าความแตกต่างระหว่างค่าสหสัมพันธ์

วิธีการวัดตัวแปรความคล้ายคลึงกันในสถานภาพทางสังคมของบุคคล (Homophily) นั้น วัดจากความคล้ายคลึงกันของคู่มือสาร ในด้านอายุ การศึกษา รายได้ ซึ่งตัวแปรดังกล่าวใช้วิธีการวัดดังต่อไปนี้

อายุ วัดจากอายุจริงในปัจจุบันของบุคคล
การศึกษา วัดจากจำนวนปีที่ใช้ในการศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
รายได้ วัดจากรายได้เฉลี่ยจากการประกอบอาชีพหลักของครอบครัว
ต่อปี

สมมติฐานที่ 6 ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูว เกษตรกรโกรทกะไกล และกลุ่มยูว เกษตรกรโลก เพชร ในผลของจำนวนความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตร

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่า จำนวนความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับนวัตกรรมของสมาชิกกลุ่ม กระทำโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ (Pearson correlation) และสหสัมพันธ์บางส่วน (Second order partial correlation) ของตัวแปรการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตรกับตัวแปรจำนวนความเกี่ยวข้องทางการสื่อสาร ตัวแปรการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตรกับตัวแปรการ เปิดรับต่อสื่อมวลชน ตัวแปรการยอมรับนวัตกรรมการ เกษตรกับตัวแปรจำนวนครั้งที่เข้าฟังและร่วมอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร การหาค่าสหสัมพันธ์และสหสัมพันธ์บางส่วน ระหว่างตัวแปรการยอมรับนวัตกรรมกับการ เปิดรับต่อสื่อมวลชน และตัวแปรจำนวนครั้ง เข้าฟังและร่วมอภิปรายรายการวิทยุ นั้น เนื่องจากผู้วิจัยคาดว่า

ตัวแปรทั้งสองจะมีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมเช่นกัน

6.2 การพิสูจน์ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูวเษกกรร โกรดกะโกลด์และกลุ่มยูวเษกกรรโคคเพชช ในระดับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวน ความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารกับการยอมรับนวัตกรรมนั้น ใช้สถิติค่าความแตกต่าง ระหว่างค่าสหสัมพันธ์

สำหรับวิธีการวัดตัวแปรการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรนั้น วัดจาก ค่าคะแนนการยอมรับนวัตกรรม ซึ่งใช้เกณฑ์การวัดเช่นเดียวกับสมมุติฐานที่ 1

ส่วนตัวแปรจำนวนความเกี่ยวข้องทางการสื่อสาร วัดจากค่าความ เชื่อมโยงทางการสื่อสารของบุคคล (Individual connectedness) ถึง รายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ง

ตัวแปรการเปิดรับคือสื่อมวลชนวัดจากค่าคะแนนรวมของความบ่อยครั้ง ในการรับฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ การอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน การอ่านนิตยสาร และ การดูภาพยนตร์ โดยแบ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้¹

ก. ถ้าฟังวิทยุ/อาทิกย์		ข. ถ้าดูโทรทัศน์/อาทิกย์		ค. ถ้าอ่าน นสพ. รายวัน/อาทิกย์	
ทุกวัน	5 คะแนน	ทุกวัน	5 คะแนน	ทุกวัน	5 คะแนน
5-6 วัน	4 คะแนน	5-6 วัน	4 คะแนน	5-6 วัน	4 คะแนน
3-4 วัน	3 คะแนน	3-4 วัน	3 คะแนน	3-4 วัน	3 คะแนน
1-2 วัน	2 คะแนน	1-2 วัน	2 คะแนน	1-2 วัน	2 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	1 คะแนน	นาน ๆ ครั้ง	1 คะแนน	นาน ๆ ครั้ง	1 คะแนน
ไม่ไ้ฟังเลย	0 คะแนน	ไม่ไ้ชมเลย	0 คะแนน	ไม่ไ้้อานเลย	0 คะแนน

¹ศิริชัย ศิริกายะ, สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองป็นชนบท ศึกษา เฉพาะอำเภอคลองหลวง และอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี, หน้า 21.

ง. ถ้าอ่านนิตยสาร/เดือน

มากกว่า 4 ครั้ง	5 คะแนน
4 ครั้ง	4 คะแนน
3-2 ครั้ง	3 คะแนน
1 ครั้ง	2 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	1 คะแนน
ไม่ได้อ่านเลย	0 คะแนน

จ. ถ้าชมภาพยนตร์/เดือน

มากกว่า 4 ครั้ง	5 คะแนน
4 ครั้ง	4 คะแนน
3-2 ครั้ง	3 คะแนน
1 ครั้ง	2 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	1 คะแนน
ไม่เข้าชมเลย	0 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนของแต่ละบุคคลที่ ฟังวิทยุ คุโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ รายวัน อ่านนิตยสาร และภาพยนตร์ เข้าด้วยกัน แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่กำหนดระดับของการเปิดรับคอลีอิมวอลชน ทั้งนี้

1. ระดับสูง	ช่วงคะแนน	21-25
2. ระดับค่อนข้างสูง	ช่วงคะแนน	16-20
3. ระดับปานกลาง	ช่วงคะแนน	11-15
4. ระดับค่อนข้างต่ำ	ช่วงคะแนน	6-10
5. ระดับต่ำ	ช่วงคะแนน	0-5

สำหรับตัวแปรจำนวนครั้งที่เข้าฟังและร่วมอภิปรายรายการวิถจากจำนวนครั้งที่สมาชิกกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร ได้เข้าร่วมฟังและอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกรร่วมกับสมาชิกกลุ่ม

สมมติฐานที่ 7 ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มยูว เกษตรกรโลกทะไกล และกลุ่มยูว เกษตรกรโลกเพชร ในผลของสมาชิกที่จะแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตร ไปยังบุคคลภายนอกที่มีความสัมพันธ์อย่าง สนิทแน่นแน่นกับสมาชิกภายในกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่า สมาชิกกลุ่มจะแพร่กระจาย นวัตกรรมการเกษตร ไปยังบุคคลภายนอกที่มีความสัมพันธ์อย่างสนิทแน่นแฟ้นกับสมาชิก ภายในกลุ่ม ใช้สถิติร้อยละแสดงจำนวนคู่อีสาร ระหว่าง สมาชิกกลุ่มกับบุคคลภายนอก ที่มีความสัมพันธ์อย่างสนิทแน่นแฟ้นต่อกัน เปรียบเทียบกับจำนวนร้อยละคู่อีสารที่มีความสัมพันธ์อย่างผิวเผิน

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่าง กลุ่มยูวเกษตรกรโคจรกะไกลและกลุ่มยูวเกษตรกรโคจร ในผลของสมาชิกที่จะแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตร ไปยังบุคคลภายนอกที่มีความสัมพันธ์อย่างสนิทแน่นแฟ้นกับสมาชิกภายในกลุ่มกระทำโดยใช้สถิติ t-test

ตัวแปรความสัมพันธ์แบบสนิทแน่นแฟ้นและความสัมพันธ์อย่างผิวเผิน วัลจาก ค่าคะแนนของความสัมพันธ์ทาง เครือญาติ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมและความบ่อยครั้งในการพูดคุยกติกอกัน โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

ก. ถ้ามีความสัมพันธ์กันในฐานะ	
ทอ แม่ ที่ น้อง ญาติสนิท	3 คะแนน
เพื่อนสนิท เพื่อนบ้านที่สนิท	2 คะแนน
เพื่อนห่าง ๆ ญาติห่าง ๆ เพื่อนบ้านที่ไม่สนิทกัน	1 คะแนน
ข. ถ้ามีการพูดคุย กติกอกัน	
หลายครั้ง ในหนึ่งวัน	6 คะแนน
วันละครั้ง	5 คะแนน
หลายครั้ง ในหนึ่งสัปดาห์	4 คะแนน
หลายครั้ง ในหนึ่งเดือน	3 คะแนน
หลายครั้ง ในหนึ่งปี	2 คะแนน
น้อยกว่านี้	1 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนจากความสัมพันธ์ และความบ่อยครั้ง ในการพูดคุย กติกอกันแล้ว จึงนำมาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่กำหนดไว้คือ

ถ้าได้คะแนน 9-6 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทแน่นแฟ้น
(strong ties)

ถ้าได้คะแนน 5-2 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างผิวเผิน
(weak ties)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรโกรกทะไกลและกลุ่มโศกเพชรที่ทำการศึกษ ซึ่งในการออกแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีแนวความคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนได้ปรึกษาเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและเจ้าหน้าที่ภาคสนามเพื่อใช้เป็นหลักในการตั้งคำถามในแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำมาเรียบเรียงอีกครั้งโดยแบ่ง เนื้อหาสาระทั้งหมดเป็น 4 ตอนใหญ่ ๆ คือ

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูล การเปิดรับและมีส่วนร่วมต่อกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร
- ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคลของสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรแต่ละคน ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้รับการสัมภาษณ์แต่ละคนระบุชื่อผู้ติดต่อสื่อสารพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับนวัตกรรมการเกษตร ที่ได้รับมาจากการฟังและอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร
- ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมการเกษตรที่เสนอในรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร ไปปฏิบัติ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบสัมภาษณ์กับสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร

โคกสูง หมู่บ้านโคกสูง ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนสมาชิก 18 คน ซึ่งเป็นกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อเยาวชนทรกรเช่นกัน แต่จัดตั้งขึ้นภายหลังกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษ และมึลักษณะ คุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ศึกษามาก โดยเ้าทำการทดสอบแบบสอบถามในระหว่างวันที่ 1-3 ธันวาคม 2525 ปรากฏว่าระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้สัมภาษณ์แบบสอบถาม 4 ตอน ประมาณ 25-30 นาที หลังจากทำการ Pre-test แล้ว ผู้วิจัยเ้านำแบบสอบถามมาทำการแก้ไขปรับปรุงจนสมบูรณ์ แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการออกเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเ้าทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาเพื่อขออนุญาตเ้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในท้องที่ จากนั้นท่านผู้ว่าราชการจังหวัด เ้ากรุณาออกหนังสือแจ้งไปยังนายอำเภอคง และนายอำเภอชุมพวงเพื่อขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเ้าทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยัง เ้าทรอำเภอคงและ เ้าทรอำเภอชุมพวงอีกด้วย ซึ่งทำให้เ้าได้รับความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลอีก 4 คน ซึ่งเป็นอาจารย์โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา และกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี เป็นผู้เ้าภาษาพื้นเมืองเ้า เ้าช่วยกันสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเยาวชนทรกร โดยก่อนออกสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเ้าอบรมชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถามและเทคนิควิธีในการสัมภาษณ์ และซักข้อมการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี แล้วจึงเ้าออกไปทำการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มที่กลุ่มเยาวชนทรกรโคกเพชร หมู่บ้านโคกเพชร ตำบลโนนรัง อำเภอชุมพวงก่อน ซึ่งพบอุปสรรคมาก เนื่องจากเป็นช่วงเก็บเกี่ยวข้าว สมาชิกเยาวชนทรกรส่วนใหญ่ไม่เ้าอยู่ในหมู่บ้านเ้าออกไปเกี่ยวข้าว นวกร และนอนเ้าข้าวในนา ถึงแม้เ้าหน้าที่ยุวทรอำเภอและ เ้าทรตำบลจะนัดสมาชิกเยาวชนทรกรมารับการสัมภาษณ์ในคอนกลางคืน ที่ศาลาอ่านหนังสือพิมพ์ของหมู่บ้าน แต่ก็

ยังไม่ครบจำนวน ผู้วิจัยและผู้ช่วยจึงต้องใช้วิธีเดินไปตามหาสมาชิกเพื่อสัมภาษณ์
ถึงในถิ่นๆ ซึ่งแต่ละคนอยู่ห่างไกลกันมาก

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่กลุ่มยูว เกษตรกรโครกตะไกล้ หมู่บ้านโครก
ตะไกล้ ตำบลเมืองคง อำเภอกง ได้รับความสะดวกมาก เนื่องจากเป็นช่วงที่
เพิ่งจะเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ เจ้าหน้าที่ยูว เกษตรกรอำเภอและเกษตรตำบลจึงสามารถ
นัดสมาชิกยูว เกษตรกรโครกตะไกล้มารับการสัมภาษณ์ได้ครบทุกคน และหลังจากผู้รับการ
สัมภาษณ์ครบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบขอบทรวงของแบบสอบถาม
ถ้าฉบับใดมีขอบทรวง ผู้วิจัยจะสอบถามเพิ่มเติมทันที

ในส่วนของคุณลักษณะที่ผู้วิจัยรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ของโครงการ
ส่งเสริมการเกษตร ไทย-เยอรมัน สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา สำนักงาน
เกษตรอำเภอ กง อำเภอชุมพวง เสดาและหัวหน้ากลุ่มยูว เกษตรกรโครกตะไกล้ กลุ่ม
ยูว เกษตรกรโคกเพชร ผู้ใหญ่บ้านโครกตะไกล้ ผู้ใหญ่บ้านโคกเพชร เช่น เหตุผล
ความเป็นมาของโครงการกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร หลักการ วัตถุประสงค์
การดำเนินงาน สคริปปรายการยูว เกษตรกร รายงานการสำรวจสภาพ
ท้องที่และสภาพกลุ่ม รายชื่อสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรโครกตะไกล้และกลุ่มยูว เกษตรกร
โคกเพชร แผนที่หมู่บ้านและรายชื่อบุคคลหมู่บ้านโครกตะไกล้ หมู่บ้านโคกเพชร
เป็นต้น

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะของการประสานสัมพันธ์
การใช้รายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร และการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคล
เพื่อถ่ายทอดวิทยาการทางการเกษตร ว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ในลักษณะใด นอกจากนี้
ก็ยังสนใจศึกษาครอบคลุมไปถึง ลักษณะของการแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตร จาก
สมาชิกกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร ไปสู่ระบบสังคมว่าเกิดขึ้นหรือไม่
ในลักษณะใดอีกด้วย เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยในการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่ง
หมายดังกล่าวมาก็คือ วิธีการวิเคราะห์ที่เครือข่ายการสื่อสาร

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร

(Methods of Communication Networks Analysis)

วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารนี้ โรเจอร์และคินเซกได้เสนอแนะไว้ว่าอาจทำได้หลายวิธี¹ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร 2 วิธีคือ วิธีการวิเคราะห์ถ่วงมือตามโปรแกรมบีโกที (IBEGOPY) และวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามโปรแกรมคอมพิวเตอร์บีโกที

วิธีวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์บีโกที เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมาก เหมาะสมอย่างยิ่งกับการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร เนื่องจากคิดค้นขึ้นโดยนักสื่อสารเอง จึงสามารถระบุกลุ่มย่อยได้ตรงตามการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้นจริง ถึงแม้ว่าโปรแกรมนี้จะยังไม่มีใช้ในประเทศไทย เพราะแม้แต่ในสหรัฐอเมริกาก็ยังมิใช่อยู่ในมหาวิทยาลัย แต่ก็สามารถที่จะคำนวณได้ด้วยมือในกรณีที่มีข้อมูลมีจำนวนไม่มาก ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามขั้นตอนการคำนวณของโปรแกรมบีโกทีด้วยมือ คงจะมีประโยชน์ต่อผู้สนใจอยู่บ้าง ไม่นานนัก จึงใคร่เสนอขั้นตอนการคำนวณเพื่อวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาวิจัยตามขั้นตอนการคำนวณของโปรแกรมบีโกที ซึ่งโรเจอร์และคินเซกได้กล่าวแนะนำไว้² ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กำหนดหมายเลขประจำตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม แต่ละบุคคลและกำหนดหมายเลขประจำตัวของบุคคลซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามระบุชื่อไว้ว่าโทรทำการสื่อสารด้วย โดยแบ่งออกเป็น³

- ก. ผู้ที่อยู่ภายในกลุ่มที่ทำการศึกษ
- ข. บุคคลภายนอกที่ทำการศึกษ

¹ Rogers and Kincaid, Communication Networks : Toward a New Paradigm for Research, pp. 143-219.

² Ibid., pp. 175-185

³ ศึกษารายละเอียดได้ในภาคผนวก ข

2. จัดทำตารางเพื่อแสดงว่า ผู้ที่เราศึกษานั้น ใครระบุว่าติดต่อสื่อสารกับใครบ้าง โดยใส่เป็นหมายเลขแทนรายชื่อ ตารางนี้จะมีประโยชน์คือ ช่วยให้สะดวกในชั้นทำ ตารางการติดต่อสื่อสาร (Who-to-Whom Communication Matrix) และการสร้างแผนภาพเครือข่ายการสื่อสาร

ตารางที่ 1
การติดต่อสื่อสารของสมาชิกกลุ่มบูว เกษตรกรโครกตะไกล

หมายเลขประจำตัวของ ผู้ทำการศึกษา	ใครระบุว่าติดต่อสื่อสารกับหมายเลข
#1	#2, #3, #8, #34, #35, #36, #37
#2	#1, #3, #5, #16, #20, #37, #82
#3	#1, #2, #5, #9, #17, #18, #33
#4	#38, #39, #40, #41, #42, #43, #44
#5	#6, #10, #18, #19, #26
#6	#5, #7, #16, #19, #43, #45, #72
#7	#10, #13, #15, #21, #26, #46, #47
#8	#1, #3, #5, #6, #18, #48
#9	#1, #3, #5, #10, #18, #49, #50
#10	#3, #5, #9, #47, #49, #50, #51
#11	#7, #13, #15, #21, #25, #26, #27
#12	#21, #26, #32, #46, #47, #52, #53
#13	#11, #54, #55, #56, #57, #58, #59
#14	#13, #24, #25, #60, #61, #62, #63
#15	#11, #13, #21, #26, #27, #29, #31
#16	#5, #10, #19, #33, #64, #84, #85
#17	#1, #2, #3, #5, #8, #9, #33
#18	#1, #2, #3, #5, #8, #9, #33

#19	#5, #6, #10
#20	#1, #2, #3, #5, #6, #16, #33
#21	#7, #11, #13, #14, #24, #26, #31
#22	#15, #26, #27, #28, #29, #30, #66
#23	#10, #19, #24, #47, #65, #67, #68
#24	#7, #12, #14, #26, #33, #69, #70
#25	#11, #14, #15, #21, #26, #29, #30
#26	#11, #13, #21, #25, #27, #29, #30
#27	#15, #22, #71, #72, #73, #74
#28	#32, #66, #75, #76, #77, #78, #79
#29	#11, #15, #21, #26, #30, #75, #76
#30	#11, #12, #13, #21, #25, #26, #29
#31	#13, #16, #28, #80, #81, #82, #83
#32	#7, #12, #24, #28, #46, #52, #66
#33	#2, #3, #5, #12, #13, #17, #24

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

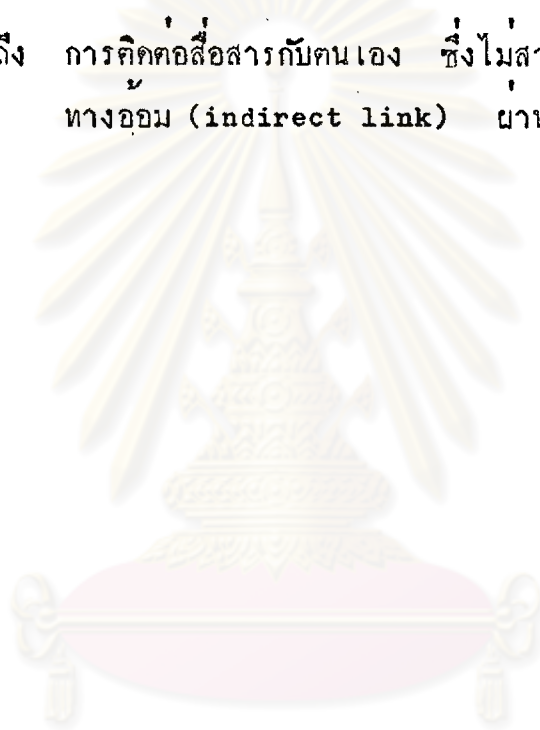
ตารางที่ 2

การทบทวนเอกสารของสมาชิกกลุ่มยว เกษตรกรโคกเพชร

หมายเลขประจำตัวของ ผู้ที่ทำการศึกษา	ไต่ระบุว่าทบทวนเอกสารกับหมายเลข
#1	#6, #14, #20, #21, #22, #23, #24
#2	#3, #11, #25, #26, #27, #28, #29
#3	#2, #17, #19, #25, #29, #31, #51
#4	#1, #2, #3, #5, #7, #17, #19
#5	#32, #33, #34, #35, #36, #37, #38
#6	#1, #2, #3, #39, #40, #41, #42
#7	#16, #17, #43, #44, #45, #46, #47
#8	#10, #12, #16, #18, #19, #48, #49
#9	#26, #50, #51, #52
#10	#9, #13, #15, #18, #19, #24, #53
#11	#8, #10, #14, #15, #16, #18, #19
#12	#16, #17, #47, #54, #55, #56, #57
#13	#9, #12, #18, #34, #58, #59, #61
#14	#10, #11
#15	#8, #10, #11, #13, #14, #16, #19
#16	#7, #34, #47, #51, #60, #62, #63
#17	#3, #8, #16, #19, #64, #65, #66
#18	#13, #30, #58
#19	#8, #10, #12, #14, #18, #51

3. สร้างตารางการติดต่อสื่อสาร (Who-to-Whom Communication Matrix) เพื่อแสดงถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลของสมาชิกภายในกลุ่มและการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่มกับบุคคลภายนอก โดยใส่เครื่องหมายแสดงการติดต่อสื่อสารตามที่ระบุในแบบสอบถามดังนี้

- 1 หมายถึง มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้น
- 0 หมายถึง ไม่มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้น
- หมายถึง การติดต่อสื่อสารกับตนเอง ซึ่งไม่สามารถเกิดการสื่อสารทางอ้อม (indirect link) ผ่านหมายเลขอื่นได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. คำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (mean identification score) ของบุคคลแต่ละคนภายในกลุ่ม ค่าคะแนนเฉลี่ยนี้จะช่วยในการจัดเครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคลออกเป็นกลุ่มย่อย (clique) ใ้โดยง่าย ๆ โดยมีวิธีการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ตัวอย่าง การคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 1 กลุ่มยูวเกษตรกร โกรทะไกล

$$\begin{aligned}
 \text{ค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 1} &= \frac{(1)\#1+(5)\#2+(7)\#3+(3)\#8}{1+5+7+3} \\
 &= \frac{1+10+21+24}{16} \\
 &= \frac{56}{16} \\
 &= 3.5
 \end{aligned}$$

สมการดังกล่าวมานี้ สามารถอธิบายที่มาได้ดังนี้คือ¹

4.1 เนื่องจากว่าหมายเลข 1 นั้น สามารถมีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารกับตนเองได้โดยตรง (direct link) แต่ไม่สามารถมีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารโดยอ้อม (indirect link) กับตนเองโดยผ่านหมายเลขอื่นได้ ดังนั้นจึงให้น้ำหนักตัวประกอบ (weighting factor)=1 เทอมแรกของสมการจึงเป็น 1 คูณกับหมายเลข 1 หรือเขียนว่า (1)#1

4.2 เมื่อดูจากรายการติดต่อสื่อสารจะเห็นว่าหมายเลข 1 มีความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารโดยตรงกับหมายเลข 2 ขณะเดียวกันก็มีความเกี่ยวข้องโดยอ้อมกับหมายเลข 2 โดยผ่านหมายเลข 3, 17, 18 และ 20 (วิธีหาค่าความเกี่ยวข้องทางการสื่อสารโดยอ้อม ให้อ่านในรายการติดต่อ-

¹ โปรดดูตารางการติดต่อสื่อสารกลุ่มยูว เกษตรกร โกรทะไกลประกอบด้วย

สาร จากบนลงล่างว่ามีหมายเลขอะไรบ้างที่มีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารกับหมายเลข 1 และหมายเลข 2 ซึ่งแสดงว่าทั้งหมายเลข 1 และหมายเลข 2 ต่างก็มีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสาร โดยตรงกับหมายเลขนั้น อันทำให้หมายเลข 1 และหมายเลข 2 มีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารโดยอ้อมผ่านหมายเลขนั้น ๆ) เพราะฉะนั้นค่าน้ำหนักตัวประกอบในเทอมที่สองของสมการจึงเท่ากับ 5 (มีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารเกิดขึ้นทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมรวมทั้งสิ้น 5 ความเกี่ยวข้อง ค่าน้ำหนักตัวประกอบจึงเท่ากับ 5) ดังนั้นเทอมที่สองของสมการจึงเท่ากับ 5 คูณหมายเลข 2 หรือเขียนว่า $(5) \times 2$

4.3 นอกจากนี้หมายเลข 1 ยังมีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารโดยตรงกับหมายเลข 3 ขณะเดียวกันก็มีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารโดยอ้อมกับหมายเลข 3 โดยผ่านหมายเลข 2, 8, 9, 17, 18, 20 ดังนั้นหมายเลข 1 จึงมีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารกับหมายเลข 3 ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมรวม 7 ความเกี่ยวข้อง จึงให้ค่าน้ำหนักตัวประกอบเท่ากับ 7 เทอมที่สามของสมการจึงเท่ากับ 7 คูณหมายเลข 3 หรือเขียนว่า $(7) \times 3$

4.4 จะเห็นได้ว่าหมายเลข 1 ยังมีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารโดยตรงกับหมายเลข 8 อีกและมีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารโดยอ้อมกับหมายเลข 8 โดยผ่านทางหมายเลข 17, 18 ด้วย ดังนั้นหมายเลข 1 จึงมีความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารกับหมายเลข 8 ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมรวมทั้งสิ้น 3 ความเกี่ยวข้อง ค่าน้ำหนักตัวประกอบจึงเท่ากับ 3 เทอมสุดท้ายของสมการจึงเท่ากับ 3 คูณด้วยหมายเลข 8 หรือเขียนว่า $(3) \times 8$

4.5 นำเทอมทั้งหมดที่หาได้จากข้อ 1 ถึง 4 มาบวกกันแล้วหารด้วยจำนวนความเกี่ยวข้องโยงทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นทั้งหมด คือ $1+5+7+3$ (ในทางปฏิบัติให้นำผลรวมของตัวเลขในวงเล็บทั้งหมดมาเป็นตัวหาร)

ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 1

5. นำค่าคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณได้มาจัดเรียงอันดับใหม่ (rearranged) โดยจัดเรียงตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก

6. คำนวณหาการจัดอันดับค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 (Second reordered mean identification number) ของสมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มโดยการนำค่าคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณได้ในข้อ 3 ไปแทนค่าในสมการเดิม ตัวอย่างเช่น

การจัดอันดับค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่สอง ของหมายเลข 1 กลุ่มโกรททะเล

$$= \frac{(1)\#3.5 + (5)\#5.93 + (7)\#8.97 + (3)\#4.76}{1+5+7+3}$$

$$= \frac{110.22}{16} = 6.888$$

เนื่องจาก ค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 1

$$= \frac{(1)\#1 + (5)\#2 + (7)\#3 + (3)\#8}{1+5+7+3}$$

$$\text{แต่จากการคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 1} = 3.5$$

$$\text{ค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 2} = 5.93$$

$$\text{ค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 3} = 8.97$$

$$\text{ค่าคะแนนเฉลี่ยของหมายเลข 8} = 4.76$$

จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเหล่านี้ไปแทนค่าในสมการก็จะได้ค่าการจัดอันดับค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่สอง แล้วนำค่าที่คำนวณได้มาจัดอันดับใหม่จากน้อยไปหามาก

โดยเฉลี่ยแล้ว หากวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามโปรแกรมคอมพิวเตอร์เน็ตเวิร์ก จะต้องจัดอันดับใหม่จนถึง 5-6-7 รอบ จึงจะได้โครงสร้างการสื่อสารที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ถ้าใช้คอมพิวเตอร์ ก็จะใช้การจัดอันดับใหม่ประมาณ 4 รอบ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะทำการจัดอันดับใหม่ 7 รอบด้วยกัน ผลของการคำนวณได้นำมาสรุปไว้ในตารางที่ 5 และ 6 ส่วนการคำนวณโดยละเอียดนั้น สามารถศึกษาได้ในภาคผนวก ก

ตารางที่ 5

ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มย่อย เกษตรกรโครงการชลประทาน

original identification number	mean identification score	first rank order	second reordened mean iden score	second rank order	third reordened mean iden score	third rank order	forth reordened mean iden score	forth rank order	fifth reordened mean iden score	fifth rank order	sixth reordened mean iden score	sixth rank order	seven reordened mean iden score	seven rank order
1	3.5	1	6.63	2	8.27	4	8.39	2	9.06	2	9.34	2	9.70	2
2	5.10	4	9.27	10	8.31	5	5.15	8	9.34	6	9.68	5	9.93	5
3	8.97	11	7.74	5	8.52	7	9.11	7	9.40	7	9.74	8	10.01	8
4	4.00	2	4.00	1	4.00	1	4.00	1	4.00	1	4.00	1	4.00	1
5	13.18	15	9.11	8	10.44	13	10.10	12	10.36	13	10.51	13	10.69	13
6	10.30	13	12.01	17	10.60	14	11.01	15	10.94	14	11.05	14	11.16	14
7	17.85	18	17.07	18	17.66	15	17.85	19	17.86	20	17.53	16	17.56	19
8	4.77	3	8.36	6	8.23	3	9.03	6	9.30	4	9.65	4	9.92	4
9	5.65	6	8.38	7	5.05	2	9.00	3	9.23	3	9.60	3	9.67	3
10	5.63	5	10.24	12	8.82	9	9.46	10	9.64	9	9.89	9	10.13	9
11	19.76	24	18.41	23	18.78	25	18.67	25	18.64	26	18.14	25	18.24	28
12	23.43	31	20.50	29	19.03	28	19.01	29	18.76	29	18.08	21	18.24	27
13	11.33	14	18.36	20	18.30	22	18.72	27	18.68	27	18.65	29	18.23	26
14	18.83	21	12.58	16	17.93	21	17.90	20	18.22	21	18.25	28	18.18	25
15	21.88	30	18.84	24	16.94	26	18.68	26	18.55	22	18.04	20	18.09	21
16	15.00	16	10.69	13	9.75	11	10.24	13	10.15	12	10.36	12	10.54	12
17	8.63	10	7.55	3	8.55	8	9.02	5	9.41	8	9.72	7	10.00	7
18	7.74	7	7.56	4	8.38	6	9.01	4	9.34	5	9.59	6	9.96	6
19	8.60	9	9.13	9	10.30	12	9.81	11	10.00	11	10.15	11	10.33	11
20	9.25	12	9.51	11	9.23	10	9.40	9	9.68	14	9.92	10	10.16	10
21	17.89	19	17.96	19	17.89	20	18.35	21	16.24	18	18.12	24	17.88	20
22	24.00	32	22.50	32	20.67	31	19.87	32	19.36	32	19.04	32	18.56	32
23	19.00	22	12.35	15	12.69	16	12.22	16	12.29	16	12.41	16	12.54	16
24	16.17	17	19.03	25	17.05	18	17.67	18	17.69	19	17.72	19	17.40	18
25	21.63	29	20.22	27	18.56	23	18.62	22	18.56	23	18.10	22	18.14	22
26	21.24	28	18.40	22	17.18	29	18.67	24	18.70	28	18.16	26	18.29	29
27	18.80	20	21.69	31	20.14	30	19.53	30	19.09	30	18.82	30	18.40	30
28	30.00	33	25.30	33	23.46	33	22.08	33	20.83	33	20.04	33	19.46	33
29	21.04	26	20.25	28	18.65	24	18.72	24	18.60	24	18.12	23	18.14	23
30	21.18	27	19.56	29	13.97	27	18.63	23	18.63	25	18.21	27	18.18	24
31	17.50	23	18.37	21	15.53	17	14.32	19	13.93	17	13.58	17	13.43	17
32	20.60	25	21.61	30	20.70	32	19.53	31	19.21	31	18.88	31	18.45	31
33	3.18	8	10.92	14	10.74	15	10.90	14	11.19	15	11.38	15	11.54	15

ตารางที่ 6

ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มย่อย เกษตรกรโคกเพชร

original identification number	Mean iden tification score	first rank order	second reordered mean iden. score	second rank order	third reordered mean iden. score	third rank order	forth reordered mean iden score	forth rank order	fifth reordered mean iden score	fifth rank order	sixth reordered mean iden score	sixth rank order	seventh reordered mean iden score	seventh rank order
1	7	4	6.95	3	9.27	4	10.42	4	11.32	5	11.89	6	12.18	7
2	4.4	2	10.23	7	10.73	6	12.10	7	12.51	9	12.76	14	12.76	16
3	11.11	8	9.96	6	12.92	8	12.34	9	12.74	10	12.77	15	12.72	14
4	7.25	5	9.42	5	10.18	5	10.80	5	11.36	6	11.47	5	11.53	5
5	5.00	3	5.00	1	5.00	1	5.00	1	5.00	1	5.00	1	5.00	1
6	3.00	1	6.38	2	8.38	2	10.10	3	11.24	4	11.95	7	12.34	10
7	14.25	15	13.24	13	12.70	9	12.83	10	12.97	17	12.93	19	12.90	17
8	14.78	17	13.88	18	13.52	15	13.24	15	12.88	12	12.58	10	12.34	11
9	9.00	6	9.00	4	9.00	3	9.00	2	9.00	2	9.00	2	9.00	2
10	15.93	19	13.44	14	13.28	14	12.87	11	12.38	8	12.00	8	11.68	6
11	13.43	12	13.52	16	13.70	18	13.43	18	13.09	18	12.74	13	12.44	13
12	15.25	18	12.96	11	12.76	10	12.91	13	12.94	14	12.90	17	12.90	18
13	13.17	11	12.63	9	11.82	7	11.42	6	11.13	3	10.91	3	10.74	3
14	10.86	7	14.49	15	13.61	16	13.45	19	13.11	19	12.69	12	12.31	9
15	13.67	14	13.18	12	13.62	17	13.28	16	12.95	-	12.64	11	12.35	12
16	11.50	9	12.88	10	13.06	13	12.88	12	12.86	11	12.92	18	12.93	19
17	13.60	13	12.33	8	12.77	11	13.08	14	12.95	-	12.87	16	12.74	15
18	14.67	16	13.67	17	12.98	12	12.21	8	11.68	7	11.31	4	11.04	4
19	12.72	10	14.30	19	13.76	19	13.29	17	12.93	13	12.55	9	12.22	8

7. เขียนภาพแสดงการเกาะกลุ่ม เพื่อพิจารณาจัดแบ่งกลุ่มย่อยอย่าง
คร่าว ๆ

เมื่อดำเนินการขั้นตอนของโปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้โกที จนได้การจัด
อันดับครั้งที่ 7 แล้ว จึงนำการจัดอันดับใหม่ในครั้งที่ 7 นี้ มาเขียนลงในตาราง
การติดต่อบริษัท จากนั้นให้แต่ละคนในช่องของกลุ่มคนที่ระบุว่าได้ทำการติดต่อบริษัท
ติดต่อบริษัทกันและเว้นว่างไว้สำหรับกลุ่มคนที่ไม่ได้ติดต่อบริษัทกัน ก็จะได้แผนภาพแสดง
ถึงกลุ่มย่อยอย่างคร่าว ๆ เช่นเดียวกับที่คำนวณโดยคอมพิวเตอร์ ดังแผนภาพที่ 2
และที่ 3 ต่อไปนี้

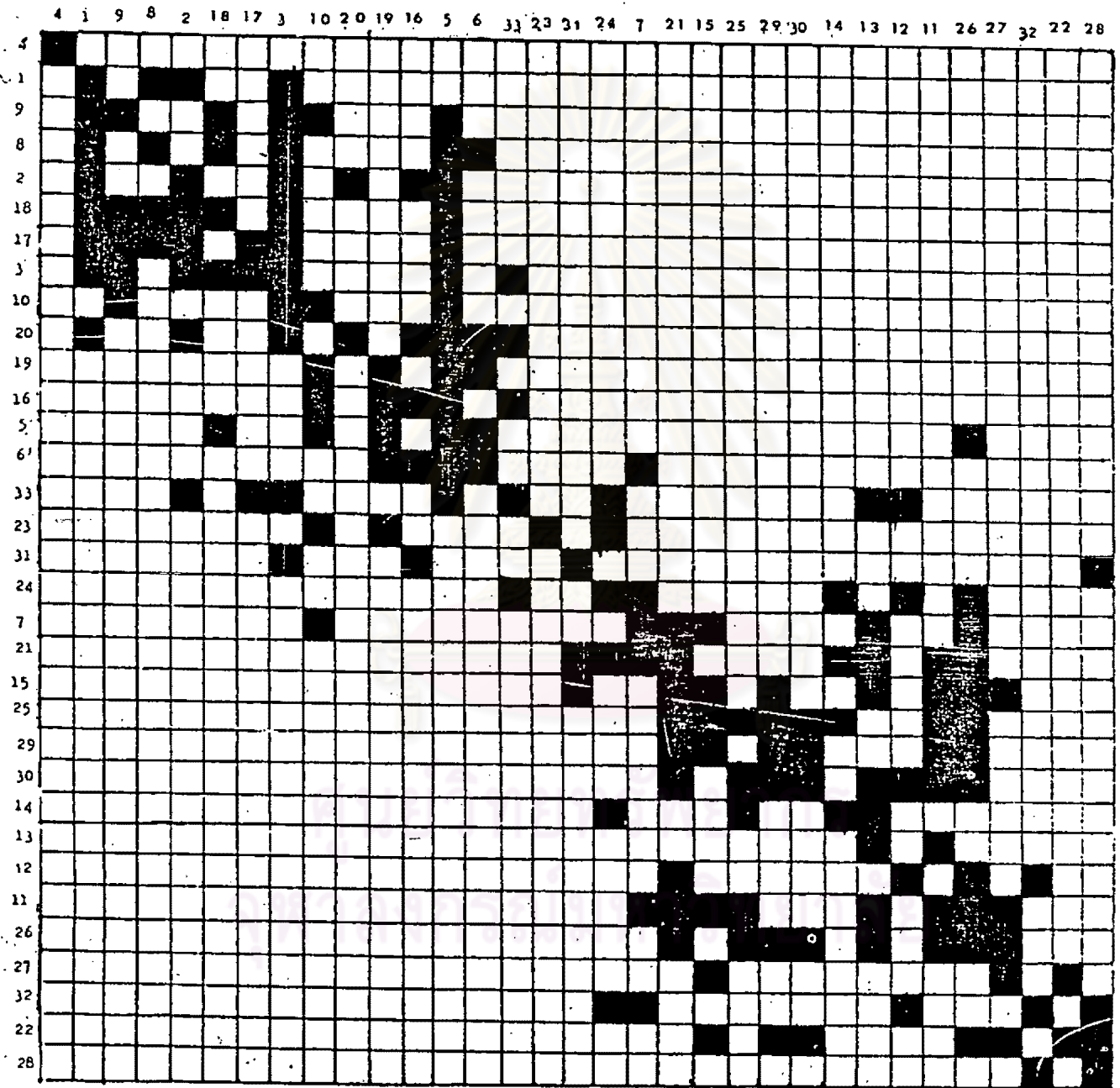
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 2

ตารางการติดต่อสื่อสาร (Who-to-Whom Communication Matrix)

การสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มเยาวชนกรรไกรทะเลใกล้

ภายหลังการจัดอันดับค่าคะแนนเฉลี่ย ครั้งที่ 7

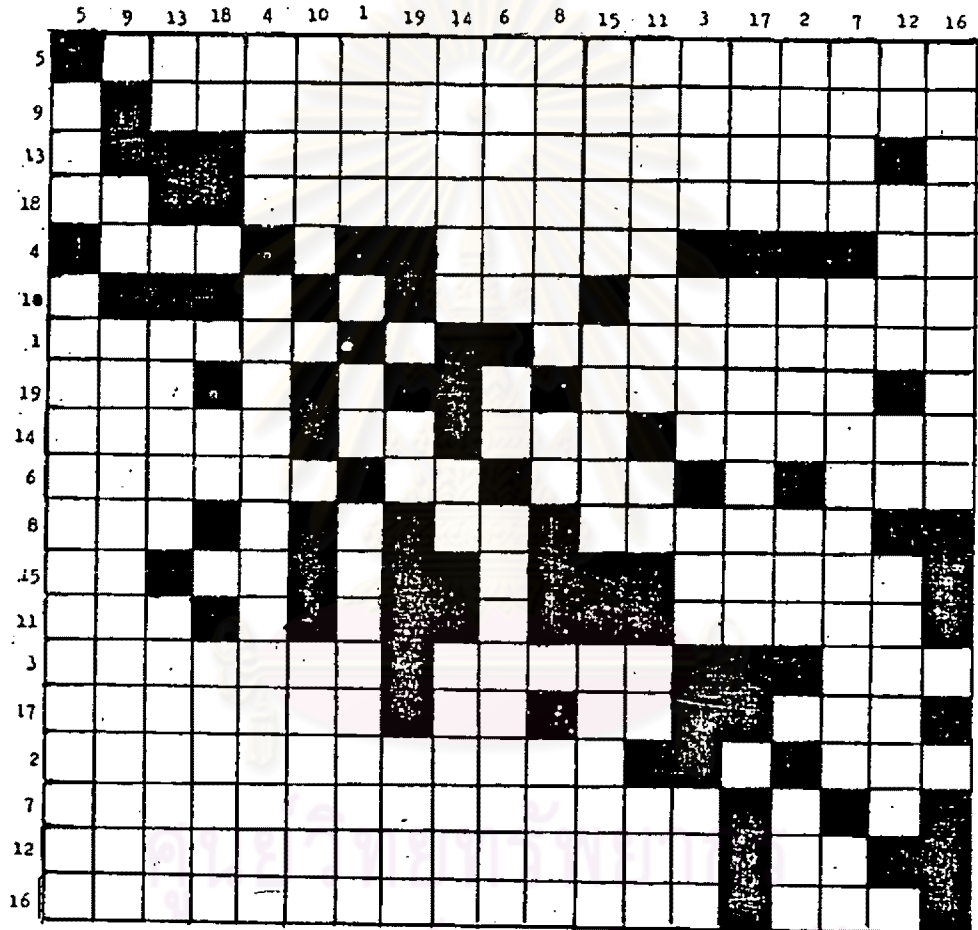

แผนภาพที่ 3

ตารางการติดต่อสื่อสาร (Who-to-Whom Communication Matrix)

การสื่อสารระหว่างบุคคลของกลุ่มเยาวชนกรรโกศเพชร

ภายหลังการจัดอันดับความเครียดครั้งที่ 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนวิธีการจัดแบ่งประชากรที่ทำการศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยนั้น โรเจอร์ และคินเซก¹ ได้เสนอแนะเกณฑ์ในการพิจารณาจัดคนเป็นกลุ่มย่อยไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. กลุ่มย่อย ต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 คน
2. สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มย่อยจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร กับคนอื่นภายใน กลุ่มย่อยนั้นอย่างน้อย 50 % ของความเกี้ยวโยง (link) ของตน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ในจำนวนบุคคลที่คนนั้นติดต่อกับ เขาจะต้องติดต่อกับคนในกลุ่มย่อยนั้นอย่างน้อยครั้ง หนึ่งของการติดต่อกิจ จึงจะจัดเขาเป็นสมาชิกกลุ่มย่อยได้
3. สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มย่อย ต้องติดต่อกันโดยตรงหรือโดยอ้อม ผ่าน เส้นทางเครือข่ายสื่อสาร (คือเส้นต่อเนื่องที่เชื่อมบุคคลซึ่งติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งจะ เกี้ยวโยงบุคคลในกลุ่มย่อยทั้งหมด)

ริชาร์ด² ได้เสนอกฎข้อที่ 4 เพิ่มเติมอีกคือ หากนำสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ออกจากกลุ่มย่อย สมาชิกที่เหลือจะต้องยังคงสามารถติดต่อกันได้เช่นเดิม ซึ่งกฎ ข้อนี้ โรเจอร์กล่าวว่า นำไปใช้ได้ยากในบางสถานการณ์

เกณฑ์การพิจารณาจัดแบ่งกลุ่มย่อยดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยพบว่ามีปัญหา ในการนำมาใช้ เนื่องจากโรเจอร์และคินเซกไม่ได้เสนอแนะต่อไปว่า จะนำมาใช้ พิจารณาร่วมกับค่าการจัดอันดับครั้งที่ 7 ที่คำนวณได้อย่างไร ด้วยวิธีการใดและไม่ได้ แนะนำจะใช้เกณฑ์ใดมาพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 7 เพื่อจัดแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย³ หากใช้เพียงเกณฑ์ 3 ข้อข้างต้น โดยละเลยต่อการพิจารณาค่าการจัดอันดับค่าเฉลี่ยครั้งที่ 7 ก็เท่ากับว่าการคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยทั้ง 7 รอบที่ทำมานั้นเป็นการสูญเปล่า⁴

¹ Rogers and Kincaid, Communication Networks : Toward a New Paradigm For Research, pp. 168-170.

² Ibid., 169

³ Ibid., pp. 168-169.

⁴ ในการสร้างแผนภาพเครือข่ายการสื่อสารตามโปรแกรม นี้โกฟี่ นั้น ผู้วิจัยได้คิด เกณฑ์การพิจารณาจัดแบ่งกลุ่มย่อยขึ้นใช้เอง ศึกษารายละเอียดได้ในบทต่อไป

ดังนั้น การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามขั้นตอนของโปรแกรมนี้โกฟี่ ค่ายมือ จึงมีปัญหาในขั้นการพิจารณาจัดแบ่งกลุ่มย่อย เพราะยังไม่มีกฎเกณฑ์ในการพิจารณาจัดแบ่งประชากรที่ศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยที่มีมาตรฐานและละเอียดเพียงพอ ซึ่งอาจจะมีผลทำให้ทราบถึงโครงสร้างการสื่อสาร และเครือข่ายการสื่อสารที่มีผิดพลาด และไม่ละเอียดเพียงพอ นอกจากนี้การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามโปรแกรมนี้โกฟี่ค่ายมือ ยังไม่สามารถศึกษาครอบคลุมไปถึงโครงสร้างการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสารของการแพร่กระจายนวัตกรรมการเกษตรจากสมาชิกกลุ่มอภิปรายรายการวิทยุ เพื่อยูวเกษตรกร ไปสู่บุคคลภายนอกในระบบสังคมอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารอีกแบบหนึ่งขึ้นมาศึกษาเพิ่มเติมจากการวิเคราะห์ค่ายโปรแกรมนี้โกฟี่ นั่นคือวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ (DIRECT FACTOR ANALYSIS) เนื่องจากวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารทั้งสองประการนี้ จะทำให้ได้โครงสร้างการสื่อสารที่เหมือนกันมากดังที่โรเจอร์ และคินเซกได้ศึกษาและเสนอแนะไว้¹

วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ

(Direct Factor Analysis)

วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ สามารถวิเคราะห์ได้โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ซึ่งเป็นโปรแกรมย่อยโปรแกรมหนึ่ง ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับนักสังคมศาสตร์ (SPSS : Statistical Package for the Social Sciences)

ในการนำเอาวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร มีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้ คือ

¹ Ibid., p. 190.

1. กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละบุคคลและกำหนดหมายเลขประจำตัวของบุคคลที่ ผู้ตอบแบบสอบถามระบุชื่อว่า ใ้ทำการสื่อสารด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็น

- ก. ผู้ที่อยู่ภายในกลุ่มที่ทำการศึกษ
- ข. บุคคลภายนอกที่ทำการศึกษ

2. จัดทำตารางเพื่อแสดงว่า ผู้ที่เราศึกษานั้น ใครระบุว่าจะทำการติดต่อสื่อสารกับใครบ้าง โดยใส่เป็นหมายเลขประจำตัวแทนชื่อ ตารางนี้จะมีประโยชน์คือ ช่วยให้สะดวกในขั้นที่ทำการการติดต่อสื่อสาร (Who-to-Whom Communication matrix) และการสร้างแผนภาพเครือข่ายการสื่อสาร

3. สร้างตารางแสดงการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม (Who-to-Whom Communication Matrix of Direct Links) แล้วใส่เครื่องหมายแสดงการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มและการติดต่อสื่อสารกับบุคคลนอกกลุ่มตามที่ระบุในแบบสอบถาม โดยใช้เครื่องหมาย

- 1 หมายถึง มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้น
- 0 หมายถึง ไม่มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเกิดขึ้น
- หมายถึง การติดต่อสื่อสาร กับตนเอง ซึ่งไม่สามารถเกิดการสื่อสารทางอ้อม (indirect link) ผ่านหมายเลขอื่นได้

ขั้นตอนที่ 3 ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอมาแล้วในหัวข้อ วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามโปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้โกฟี่ ดังนั้นจึงจะไม่นำเสนอรายละเอียดซ้ำอีก โปรดพลิกกลับไปดูรายละเอียดได้จากหัวข้อดังกล่าว

4. นำข้อมูลจากตารางการติดต่อสื่อสารมาเจาะบัตรคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้วิเคราะห์ตัวประกอบโดยใช้โปรแกรมย่อยการวิเคราะห์ตัวประกอบ ซึ่งเป็นโปรแกรมย่อยโปรแกรมหนึ่งในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับนักสังคมศาสตร์

ในการวิเคราะห์ตัวประกอบเพื่อจัดแบ่งกลุ่มประชากรที่ศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย แล้วนำมาสร้างเครือข่ายการสื่อสารนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตัวประกอบของกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกล้และบุคคลภายนอกที่ได้รับการเยี่ยมถึง รวมทั้งสิ้น 85 คน เพื่อที่จะทราบถึงกลุ่มย่อยและเครือข่ายการแพร่กระจายนวัตกรรมของกลุ่ม
2. สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โศกเพชรและบุคคลภายนอกที่ได้รับการเยี่ยมถึง รวมทั้งสิ้น 66 คน เพื่อศึกษากลุ่มย่อยและเครือข่ายการแพร่กระจายนวัตกรรม
3. เฉพาะสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โกรกตะไกล้จำนวน 33 คน เพื่อศึกษาโครงสร้างการสื่อสารของกลุ่ม และเปรียบเทียบความแตกต่างกับโครงสร้างการสื่อสารที่นำบุคคลภายนอกมาศึกษาควย
4. เฉพาะสมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกร โศกเพชรจำนวน 19 คน เพื่อศึกษาโครงสร้างการสื่อสารของกลุ่มและเปรียบเทียบความแตกต่างกับโครงสร้างการสื่อสารที่นำบุคคลภายนอกมาศึกษาควย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการหมุนแกนแบบออร์ทोगอนอล (ORTHOGONAL) โดยเลือกหมุนแบบวาริแมกซ์ (VARIMAX) ซึ่งการหมุนแกนแบบนี้ จะได้อ่านน้ำหนักตัวประกอบที่เกินซิก มีค่าความเที่ยงตรงไม่คลาดเคลื่อน และทำให้ได้โครงสร้างตัวประกอบที่ง่ายที่สุด สะดวกในการแปลผล จัดแบ่งตัวแปรออกเป็นแฟคเตอร์ (คือตัวประกอบหรือกลุ่มย่อยนั่นเอง)

การที่ผู้วิจัยไม่เลือกใช้การหมุนแกนแบบเออบลิค (OBLIQUE) เนื่องจากว่าเมื่อทดลองหมุนแกนแบบนี้ปรากฏว่าค่าน้ำหนักตัวประกอบ (FACTOR LOADING) ที่ได้รับมีความคลาดเคลื่อน เพราะมีการหมุนแกนบีบตัวแปร เพื่อจัดแยกออกเป็นองค์ประกอบมากเกินไป ทำให้ได้โครงสร้างตัวประกอบที่สลับซับซ้อน ยากแก่การแปลผล ผู้วิจัยจึงไม่ใช้การหมุนแกนแบบนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์สำหรับตัวถ่วงประกอบที่ระดับ .30 นั่นคือ ตัวแปรของแต่ละตัวประกอบจะต้องมีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไปจึงจะจัดเข้าอยู่ในตัวประกอบ หากมีค่าน้อยกว่าระดับนี้จะไม่พิจารณาจัดเข้าอยู่ในตัวประกอบ

ระดับตัวถ่วงประกอบที่ .30 นี้ เป็นระดับที่นิยมใช้กันมาก กำลังสองของค่านี้ $(.30)^2$ ให้ค่า .09 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรข้อมูลสัมพันธ์กับตัวประกอบน้อยกว่า .30 นั้น มีค่าน้อยกว่า 10 % ของความแปรปรวนที่รวมกับตัวประกอบ อีก 90 % เป็นของสิ่งอื่น ๆ เช่น อยู่ในตัวประกอบเฉพาะ ตัวประกอบรวมบวกกับค่าความคลาดเคลื่อน¹ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การใช้เกณฑ์ระดับตัวถ่วงประกอบที่ .30 นี้ แสดงว่า ตัวแปรข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับตัวประกอบน้อยกว่า .30 นั้น มีไม่ถึง 10 %

จากการที่ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ตัวประกอบ มาวิเคราะห์ประชากรที่ศึกษา เพื่อที่จะจัดแบ่งประชากรที่ศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ อันจะทำให้ทราบถึงโครงสร้างการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสารนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลของการจัดแบ่งกลุ่มย่อยที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวประกอบในบทต่อไป

1 อู๋ทุมพร ทองอุไทย, วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 131.

สรุป

ในการศึกษา การประสานสัมพันธ์การใช้รายการวิทยุเพื่อยูว เกษตรกร และการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดวิทยุทางการเกษตร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มยูว เกษตรกรโคกตะโกต จำนวน 33 คน และกลุ่มยูว เกษตรกรโคกเพชร จำนวน 19 คน เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างการสื่อสาร เครือข่ายการสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่ม และศึกษาถึงการแพร่กระจายนวัตกรรมจากสมาชิกกลุ่มไปสู่ระบบสังคม ตลอดจนศึกษาถึงลักษณะของการประสานสัมพันธ์ดังกล่าวว่าทำได้หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังได้ใช้สถิติอีกหลายประการ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร 2 วิธี คือ การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารตามโปรแกรมเน็ตโกที แต่พบปัญหาในการจัดแบ่งกลุ่มย่อย เนื่องจากวิธีการดังกล่าวไม่ได้บอกกฎเกณฑ์ที่แน่ชัดไว้ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารด้วยการวิเคราะห์ตัวประกอบโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อจัดแบ่งกลุ่มย่อย เนื่องจากวิธีการทั้งสองนี้ทำให้ได้โครงสร้างการสื่อสารที่เหมือนกัน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย